

L'eclipsi **total de Sol** del 12 d'agost de 2026

Enric Marco

Departament d'Astronomia i Astrofísica, Universitat de València

L'eclipsi de Sol total és el fenomen astronòmic més espectacular de la natura. És un moment que no deixa ningú indiferent, quan la Lluna tapa completament el Sol i es fa visible la corona solar, mentre una estranya nit arriba de sobte. Romandre sota l'ombra de la Lluna deixa en les persones que ho viuen en directe una petjada inesborrable que es recordarà tota la vida. Per aquesta raó és tan important no perdre's la terna d'eclipsis solars que s'observarà a la península Ibèrica a partir d'enguany fins al 2028, sobretot després de més de 110 anys des del darrer eclipsi solar total.

La vesprada del 12 d'agost de 2026 la banda de totalitat de l'eclipsi solar total cobrirà gran part del nord peninsular, des de Galícia fins a les illes Balears.

Quasi un any després, el 2 d'agost de 2027, l'ombra de la Lluna recorrerà la zona de l'estret de Gibraltar, incloent-hi el sud d'Andalusia i el nord d'Àfrica.

I, finalment, quasi sis mesos després, el 26 de gener de 2028, la Lluna tornarà a tapar el Sol, encara que aquesta vegada no ho farà completament, ja que deixarà visible un anell de llum solar. Un eclipsi solar anular serà observable en una franja que recorrerà la península Ibèrica des d'Andalusia fins a Catalunya.

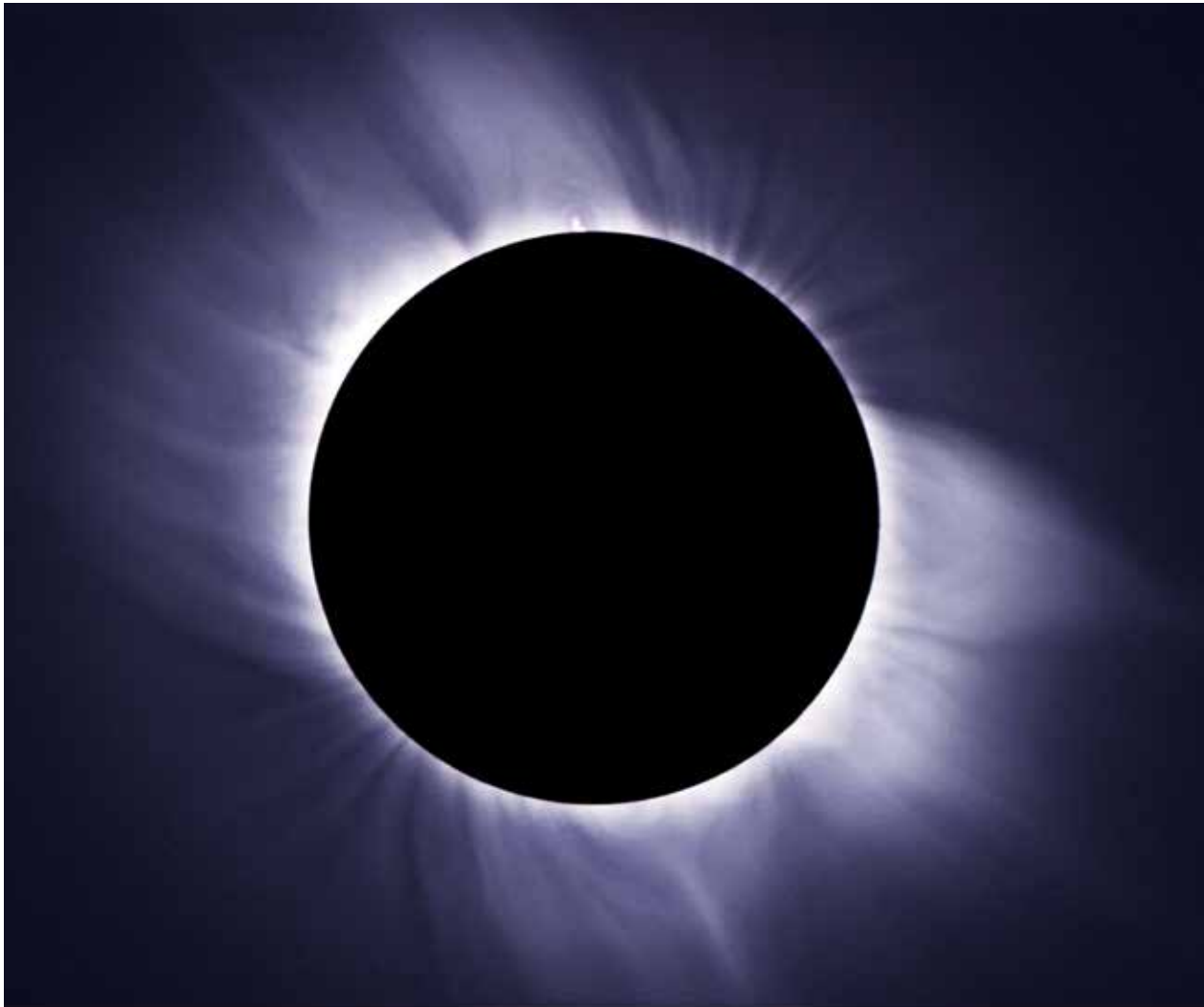

Figura 1. La corona solar durant l'eclipsi total solar del 29 de març de 2006 a Side, Turquia. (Font: Joan Manel Bullón)

Els tres eclipsis solars podran ser observats com a parcials a tot el País Valencià. Tanmateix, només el primer i el tercer eclipsis seran visibles com a totals o anulars des d'algunes zones del País Valencià. Des de la comarca de la Marina, l'eclipsi del 2028 podrà ser observat com a anular.

En aquest article ens centrarem en l'eclipsi total de Sol del 12 d'agost d'enguany. Hi parlarem de les característiques del fenomen, el recorregut de l'ombra de la Lluna sobre el territori o banda de totalitat i des de quins llocs s'observarà millor, tot atenent la meteorologia i l'orografia.

En ple estiu del 2026, la vesprada del dimecres 12 d'agost, en alinear-se el Sol, la Lluna i la Terra, el nostre satèl·lit tancarà la nostra estrella. De primeres, l'ombra lunar impactarà la superfície terrestre en un indret al nord de Sibèria. Com que la Lluna es mou i la Terra gira, l'ombra es desplaçarà i formarà una banda de totalitat sobre el planeta. Aquesta passarà prop del pol Nord, fregarà la costa oriental de Groenlàndia i la costa occidental d'Islàndia i, a continuació, deixarà terra ferma per a solcar l'oceà Atlàntic fins a arribar a les costes de Galícia. Serà aleshores que l'ombra lunar enfosquirà les terres gallegues i d'Astúries, de Castella i Lleó i d'Aragó fins a arribar a la costa mediterrània, entre les poblacions de Vilanova i la Geltrú a Catalunya, pel nord, i Cullera, pel sud. Finalment, la banda de totalitat travessarà la mar i cobrirà les illes Balears per a acabar i abandonar la superfície terrestre un poc més enllà.

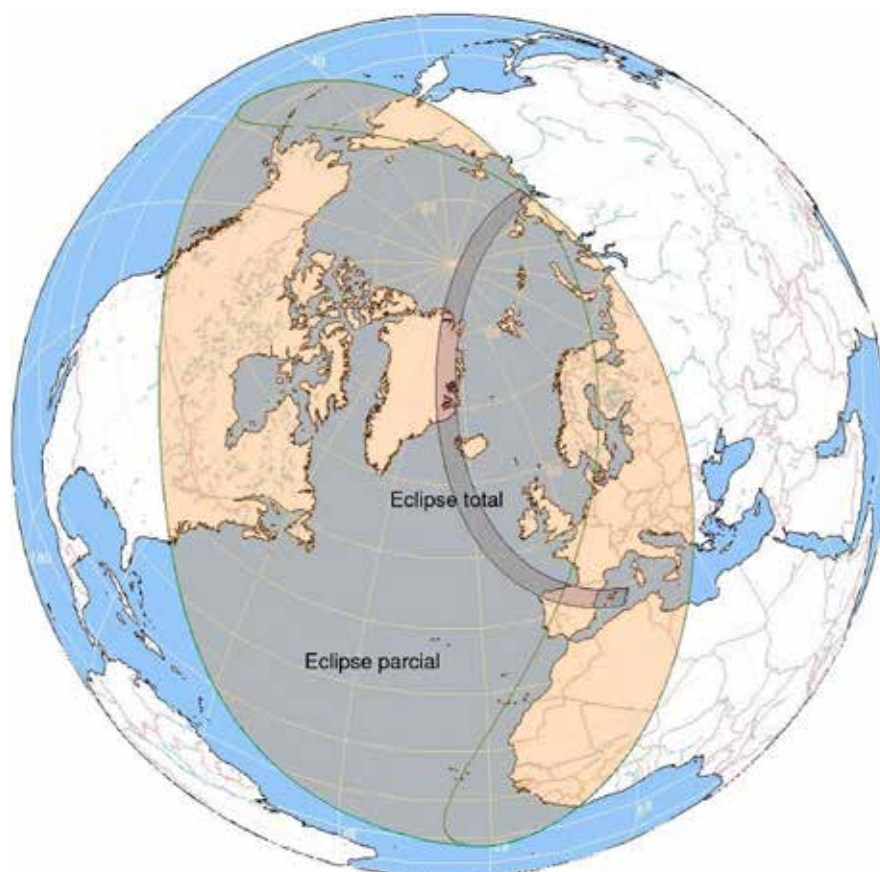

Figura 2. Regió de la Terra on l'eclipsi del 12 d'agost de 2026 serà visible. La regió acolorida més clara és la zona on l'eclipsi es veurà de manera parcial, mentre que la banda més fosca és la banda de totalitat. (Font: Observatori Astronòmic Nacional)

La banda de totalitat tindrà una amplària mitjana d'uns 280 km i uns milers de quilòmetres de llargària. Per a un indret dins la banda de totalitat, l'eclipsi solar començarà com a eclipsi parcial quan el disc de la Lluna toque el disc solar per la dreta o primer contacte (C1). La Lluna cobrirà a poc a poc el disc solar fins que la part esquerra lunar toque la part esquerra del Sol, o segon contacte, C2. La fase d'eclipsi parcial durarà aproximadament una hora. Uns segons abans de la totalitat s'observaran els darrers raigs de llum solar entre les muntanyes del limbe lunar, que formarà l'anell de diamants i les perles de Baily. Començarà aleshores la fase de totalitat. El Sol desapareix, ocult darrere el nostre satèl·lit, la corona solar s'estén al seu voltant, es fa de nit de sobte i apareixen les estrelles i els planetes més brillants. La durada de la totalitat de l'eclipsi solar variarà depenent de la posició de l'observador en la banda de totalitat. Situant-nos en la línia central de la banda, prop d'Islàndia s'observarà l'eclipsi solar més llarg amb 2 minuts i 18 segons de durada, mentre que a la costa mediterrània tindrem la durada de l'eclipsi mínima de només 1 minut i 33 segons. Si ens allunyem de la línia central cap al nord o cap al sud, la durada de la foscor anirà minvant fins arribar a 0 minuts, just en els límits de la banda.

Quan la part dreta del disc lunar tocarà el costat dret del disc solar (C3), la totalitat acabarà, tornaran a veure's les perles de Baily i l'anell de diamants i apareixerà per la dreta un fil de llum solar. Tornarà l'eclipsi parcial que acabarà quan el disc lunar abandone finalment el Sol (C4).

Figura 3. Progressió, d'esquerra a dreta, de l'eclipsi total de Sol del 8 d'abril de 2024 observat des de Dallas, Texas. Font: NASA/Keegan Barber (CC BY-NC-ND 2.0)

Encara que gran part de l'hemisferi nord podrà observar l'eclipsi solar com a parcial, en el qual part del Sol serà visible, només la població que es trobe dins la banda de totalitat podrà gaudir de la màgia d'observar la nit en ple dia. Xàbia, per exemple, quedarà lluny de la zona de totalitat i només percebrà un eclipsi parcial. Amb una magnitud o fracció del diàmetre del Sol cobert per la Lluna d'un 0,99735, quedarà il·luminada per un filet prim de Sol.

En general, l'observació d'un eclipsi total de Sol no presenta grans dificultats. Tanmateix, l'eclipsi solar del 12 d'agost de 2026 té una gran complexitat afegida perquè ocorrerà pocs minuts abans de la posta de Sol, de manera que el fenomen s'observarà molt prop de l'horitzó en direcció nord-oest. Aquest fet limitarà de manera important els possibles punts d'observació, ja que caldrà elegir un indret lliure d'obstacles com ara muntanyes, arbres o edificis. Així que, per veure l'eclipsi solar, caldrà buscar un lloc des d'on siga possible veure la posta de Sol.

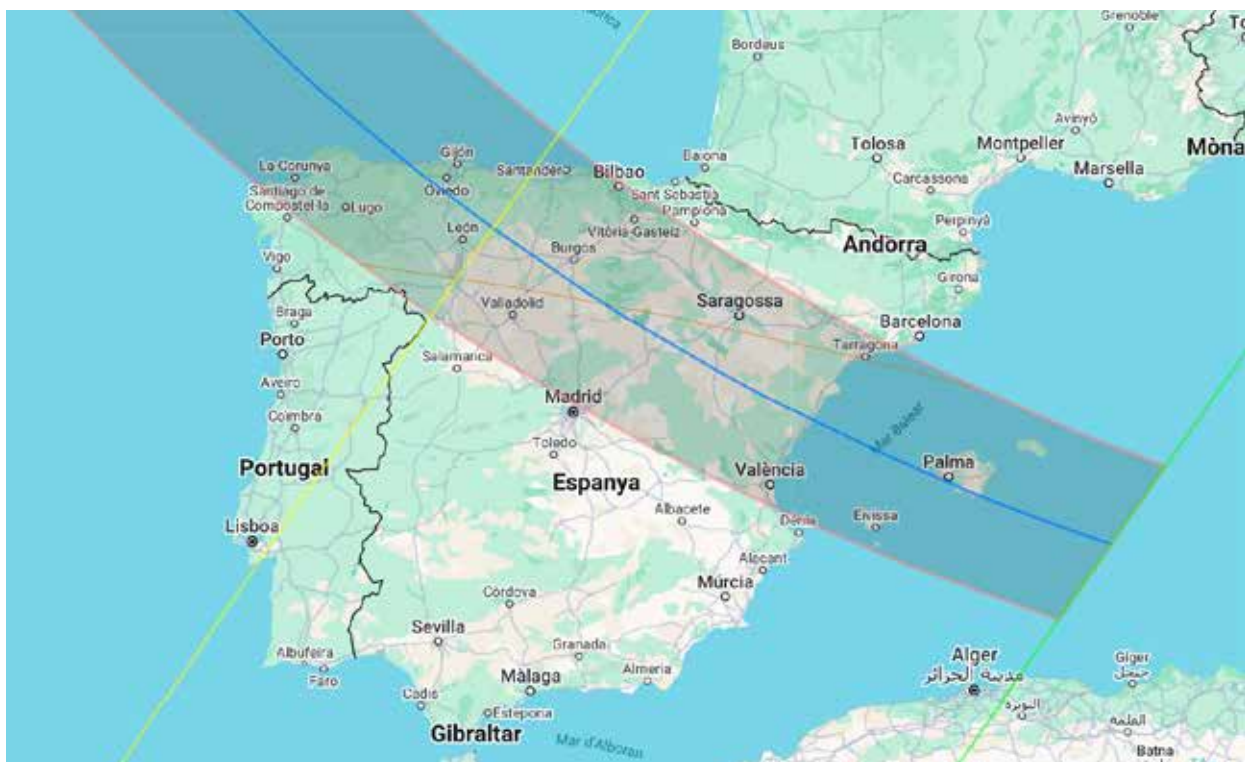

Figura 4. Banda de totalitat de l'eclipsi total de Sol del 12 d'agost de 2026 sobre la península Ibèrica. (Mapa en línia de Xavier Jubier)

Al llarg de la banda de totalitat, l'altura del Sol anirà minvant. Així, des de la Corunya, el Sol eclipsat estarà a 12°, Lleó (10°), Sòria (7°), Lleida (5°), València (5°), Peníscola (4°), Palma (3°) i a Maó només estarà a 2°. En la costa mediterrània i les illes Balears, la Lluna tancarà el disc solar només una mitja hora abans de la posta del Sol.

Ateses les circumstàncies de l'eclipsi, els possibles núvols baixos poden frustrar l'observació del fenomen, però si la visió és possible, els fotògrafs tindran l'oportunitat d'aconseguir unes fotografies espectaculars en poder incorporar el paisatge en el moment de l'eclipsi.

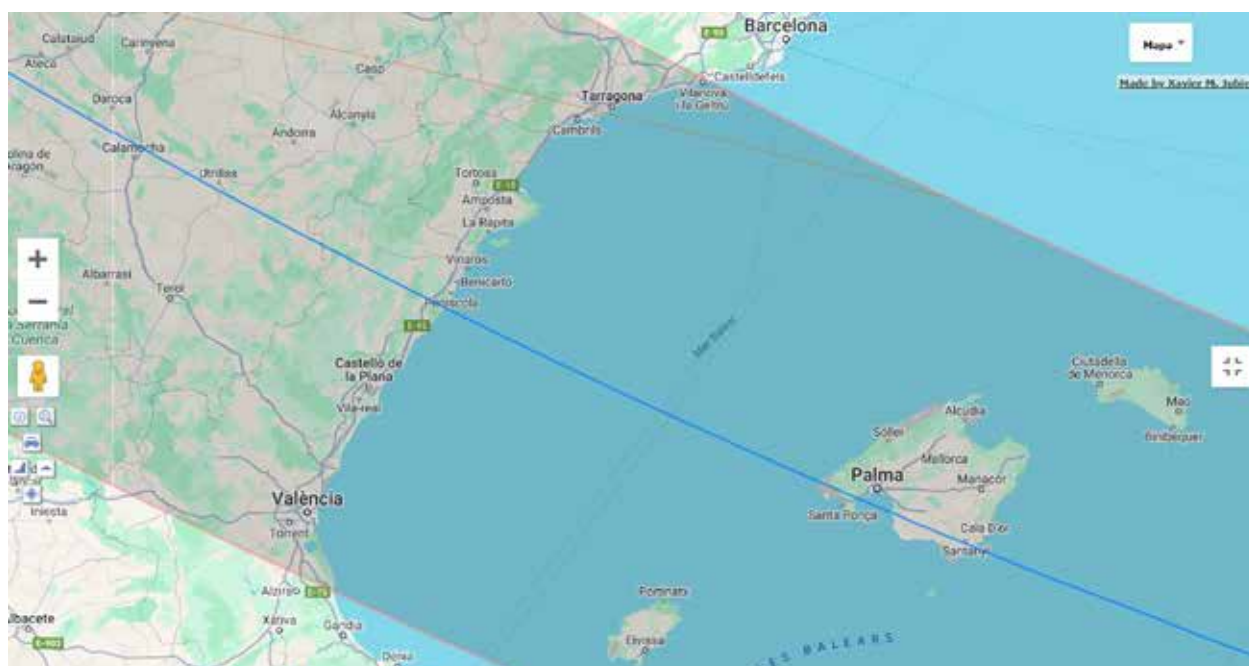

Figura 5. Banda de totalitat de l'eclipsi total de Sol del 12 d'agost de 2026 sobre l'àrea mediterrània. (Mapa en línia de Xavier Jubier)

A causa de la dificultat de la visualització de l'eclipsi, l'Observatori Astronòmic Nacional ha elaborat un visualitzador (www.visualizadores.ign.es/eclipses/2026) que permet l'elecció del punt d'observació sobre un mapa des d'on siga possible veure l'eclipsi solar tenint en compte l'orografia. A més a més, elegint el dia (12 d'agost) i l'hora (20:33 h) de l'eclipsi, la web Shademap (shademap.app) permet descartar les zones ombroses causades per l'orografia i edificis per encertar el lloc d'observació correcte. De tota manera, és recomanable visitar les zones elegides uns dies abans de l'eclipsi per si és possible veure la posta de sol.

Figura 6. Hores i visibilitat de l'eclipsi total de Sol del 12 d'agost de 2026 a València. (Font: Observatori Astronòmic Nacional)

Només la població que es trobe dins la banda de totalitat podrà gaudir de la màgia d'observar la nit en ple dia. Xàbia, per exemple, quedarà lluny de la zona de totalitat i només percebrà un eclipsi parcial.

A més a més, les aplicacions per a mòbils Totality per a iOS i Android o Eclipsi 2.0 per a Android són també eines útils per a la planificació de l'eclipsi.

Una vegada ja hem exposat totes les característiques de l'eclipsi, cal fer esment d'un important aspecte que cal tindre en compte, com és la possibilitat que en el moment culminant estiga ennuvolat. La pregunta clau és: hi haurà núvols el dia assenyalat?

No hi ha previsions a llarg termini sobre la nuvolositat en un territori. Només ens podem basar en l'estadística dels anys precedents. La península Ibèrica és una regió europea que destaca per la seua important orografia. Les serralades cantàbrica i ibèrica tenen un fort impacte en l'oratge i, per tant, algunes àrees peninsulars poden acumular núvols en els vessants nord. En la figura 7 es pot veure la probabilitat de núvols durant el mes d'agost a partir de la mitjana de la cobertura nuvolosa des de l'any 2000 al 2020.

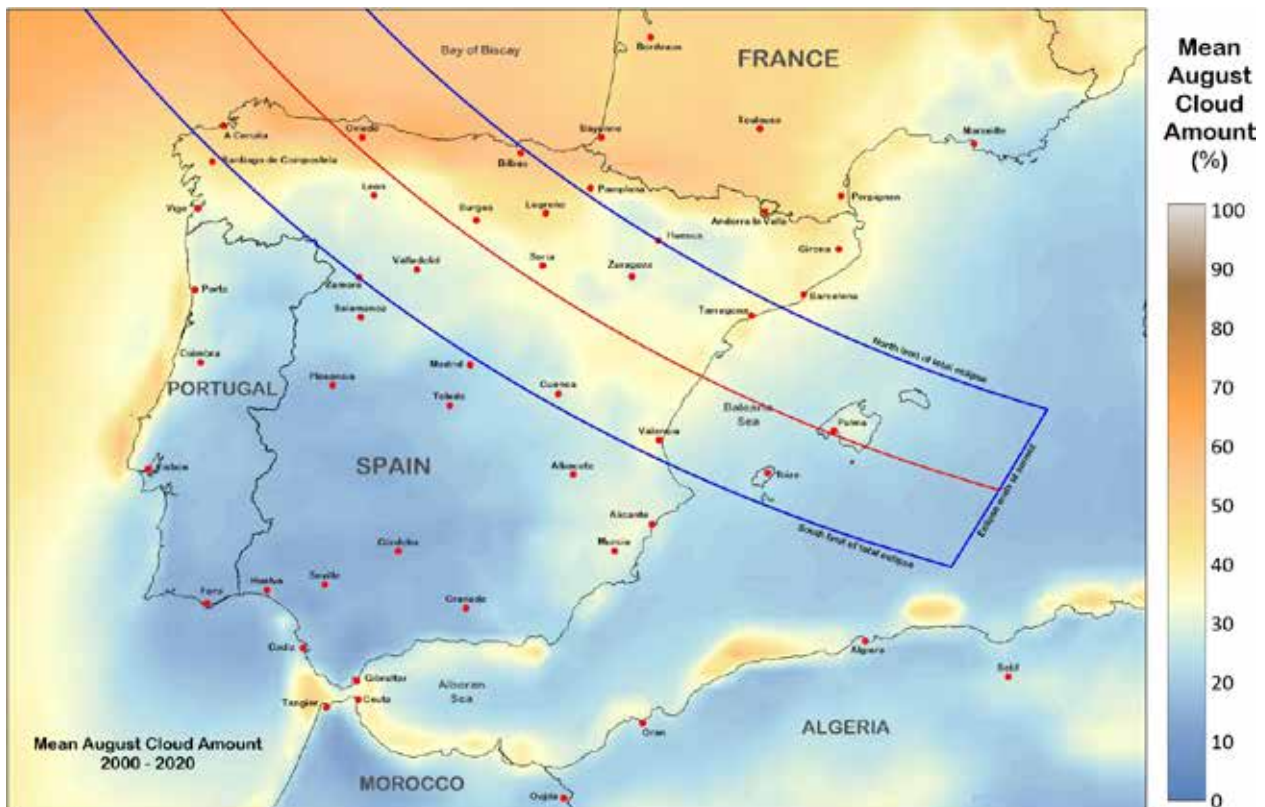

Figura 7. Cobertura mitjana de núvols durant el mes d'agost sobre la península Ibèrica mesurada entre el 2000 i el 2020. Font: Jay Anderson (Dades: CM SAF/EUMETSAT)

Podem veure com la probabilitat d'estar ennuvolat és del 60 % o superior en la costa cantàbrica i gallega, mentre que en la major part d'Aragó, Catalunya, el País Valencià i les illes Balears la probabilitat baixa a un 35 %. Sembla que la millor àrea per a observar l'eclipsi serà Castella i Lleó, amb una probabilitat inferior al 30 % de ser coberta pels núvols. Per aquesta raó, moltes de les estacions d'observació astronòmiques professionals i d'aficionats es desplaçaran allí. Però l'oratge és canviant i pervers i pot dur-nos una tempesta estival just en el millor indret, així que el seguiment de la previsió del temps uns dies abans de l'eclipsi és fonamental.

És evident que, per qüestions de facilitat d'accés i climatologia, el millor indret per a observar l'eclipsi amb bones condicions serà la península Ibèrica. Per això es preveu que milions de caçadors d'eclipsis, a més de turistes ocasionals, s'hi desplacen per veure el fenomen. Això provocarà, sens dubte, greus problemes de mobilitat i d'allotjament que les autoritats estatals i autonòmiques haurien de controlar. Si teniu intenció de situar-vos sota l'ombra de la Lluna, planifiqueu el desplaçament i l'estatge, si escau, amb la màxima antelació possible.

Per a fomentar, coordinar i controlar els nombrosos aspectes relacionats amb la terna d'eclipsis, com ara la divulgació científica, l'educació, el turisme científic i la protecció civil, l'any 2023 es crea a escala estatal la Comissió Científica i d'Assessorament del Trio d'Eclipsis. La Generalitat Valenciana ha creat una comissió d'experts per a la coordinació i gestió de l'eclipsi solar total de 2026 pels mateixos aspectes en l'àmbit valencià.